

Oahppoplána - Jo3 siste- ja guolguodjefága

Sámediggi mearridan lánkaásahussan 15.06.2021, lánkavuodđu:
suoidnemánu 17.b 1998 nr 61 lánka vuoddoskuvlla ja
joatkkaoahpahusa birra (oahpahuslánka) § 6-4 nubbe láđas. Gusto
01.08.2022

Oahppoplánakoda: SPD03-02

Gusto 01.08.2022 rájes

Oahppoplána - Jo3 siste- ja guolgraduodjefága

Oahppoplánakoda: SPD03-02

Fága birra

Fága relevánsa ja guovddáš árvvut

Jo3 siste- ja guolgraduodjefágas lea sáhka sámi árbevirolaš duojis. Go praktihkalaččat bargá sisttiiguin, gápmasiiguin, náhkiiguin ja eará ávdnasiiguin ja go geavaha iešguđet reaidduid ja heivvolaš mašiinnaid, de ovdánahttet oahpahallit duoddjogálggaid ja ipmárdusa duoji árbevierus, hámis ja tehnikkas. Oahpahallit galget suokkardit, ovdánahttit ideaid ja geavahit innovatiiva proseassaid ráhkadit ođđa duodjebuktagiid. Duodjefága galgá ráhkkanahhtit oahpahalliid dustet servodaga gálvojearu árbevirolaš ja ovdánahttojuvvon buktagiidda. Duodjefága galgá sihkkarastit ahte šaddet oahppan duojárat geat máhttet árbevirolaš duoji ja geat gehččet ovddasguvlui ja hutket dujiid main álgoálbmotmáhttu lea vuodđun.

Buot fágat galget leat mielde duohtandahkame oahpahusa árvovuođu. Jo3 siste- ja guolgraduodjefága galgá leat mielde ovddideamen fágalaš identitehta, hutkanilu ja áddejumi norpmaide, etihkkii ja estehtalaš albmanahhtimiidda duojis. Bargadettiin fágain ovdánahttet oahpahallit máhtu sámi luonddu- ja kulturárbbi girjáiuvuođas ja variašuvnnain. Máhttu árbevieruin galgá váikkuhit dasa ahte oahpahallit ožžot áktejumi lundui ja áddejumi ahte resursageavaheamis lea dárbu luondduriggodagaid gáhttet boahttevaš buolvvaide. Fága galgá leat mielde máhtu addimin bargoadi ja bargi geatnegasvuodaid ja vuoigatvuodaid ja golmma bealát ovttasbarggu mávssolašvuoda birra, mas bargoadi, bargi ja eiseválddit barget ovttas ovdánahttit buori bargoeallima.

Guovddášelemeanttat

Ávnnasmáhttu

Guovddášelemeanttas ávnnasmáhttu lea sáhka das ahte háhkat ja válljet ávdnasiid siste- ja guolgraduodjái. Das lea sáhka ávnnaskvalitehtas ja das masa iešguđet ávdnasat geavahuvvojit ja diehtit makkárat gápmasat, náhkit ja duoljit leat iešguđetge jahkodagain. Dasa gullá maid árbevirolaš náhkenavildeapmi, siste-, gámas ja náhkkedikšun. Lea maid sáhka dihtomielalaččat geavahit resurssaid ja divodit ja ođđasit geavahit duodjeávdnasiid. Guovddášelemeantta fáttmasta maid bargat dearvvašvuoda, birra ja sihkkarvuoda njuolggadusaid mielde.

Duddjon ja kulturárbi

Guovddášelemeanttas duddjon ja kulturárbi lea sáhka duddjot árbevirolaš siste- ja guolgraduodjefágas giedaiguin ja mašinnaiguin go heive. Das lea sáhka ipmirdit ávnnasgeavaheami minstariid, hámi ja funkšuvnna ektui. Guovddášelemeanttas lea maid sáhka geavahit árbevirolaš duddjonvugiid ja hutkkálaš albmanahttinvugiid go duddjo árbevirolaš ja ođđamállet siste- ja guolgraduodjefágas. Dasto lea vel sáhka das movt sámi kulturárbi čatnasa sámegeallii, fágaterminologijai ja árbevieruide siste- ja náhkkeđuojis.

Gávpemárkanipmárdus

Guovddášelemeanttas gávpemárkanipmárdus lea sáhka goluin ja sisaboađuin iežas buvttadeamis. Lea maid sáhka iežas barggaid ovdanbuktit ostiide ja bagadallat sin iešguđet oktavuodain. Guovddášelemeanttas lea maid sáhka mearkagálvohukseamis ja duoji iešvuođaid ja kultuvrralaš- ja árbevirolaš árvvu gaskkusteames. Dasa gullá maid geavahit fága kulturhistorjá barggustis. Márkanfievrrideapmi ja iežas giehtaduđiid ja bálvalusaid vuovdin iešguđet fierpmádagaid bokte lea oassin guovddášelemeanttas.

Fágaidrasttideaddji fáttát

Álbmotdearvvasvuolta ja eallimis birgen

Jo3 siste- ja guolgraduodjefágas fágaidrasttideaddji fáttas álbmotdearvvasvuolta ja eallimis birgen mearkkaša ovdánahttit giehtagálggaid, buriid bargorutiinnaid ja vuogas barganvugiid. Dasa gullá maid nákcet čuolmmaid čoavdit, ovdánahttit identitehta ja váldit jierpmálaš válljejuumiid iežas eallimis. Lea maid sáhka ovdánahttit iešluohtta muša ja duostat albmanahttit oaiviliid. De vel lea sáhka das ahte movt olmmoš ovttasdoaimamin earáiguin ovdánahtta áktema earáid árvvuide, válljemiidda ja albmanahttimiidda. Fágaidrasttideaddji fáttas álbmotdearvvasvuolta ja eallimis birgen lea maid mielde čalmmustahttime movt duodji iešguđet ládje čajeha joavkogullevašvuođa.

Guoddevaš ovdáneapmi

Jo3 siste- ja guolgraduodjefágas lea fágaidrasttideaddji fáttas guoddevaš ovdáneapmi mearkkaša kritihkalaččat reflekteeret go vállje ávdnasiid, buvttadanvugiid, reaidduid ja mašinnaid ehtalaš ja guoddevaš buvttadeames. Dasto lea sáhka movt luondduriggodagaid háhkan lea čatnasan iešguđet jahkodagaide ja movt hálddašit daid guoddevaš vugiin. Lea maid sáhka buvttadit nanu duđiid ja nu ahte máttasdoallan, ođđasit geavaheapmi ja divodeapmi lea vejolaš. Guoddevaš ovdáneapmi mearkkaša maid ahte fága lea mielde sihkkarastime máilmmi luonddu- ja kulturárbbi.

Vuodđogálggat

Njálmmálaš gálggat

Njálmmálaš gálggat jo3 siste- ja guolgraduodjefágas mearkkaša geavahit fágaterminologijaa iežas hutkanproseassain ja estehtalaš ja etihkalaš duodjefágalaš čuolmmaid reflekteeremis. Njálmmálaš gálggaide gullá maid guldalit, responderet spontána ja ráhkkanan ságastallamiin. Oahpahallit ovdánahttet njálmmálaš gálggaid go ságaskušet, reflekterejit ja gaskkustit oaiviliiddiset fágalaš digaštallamiin. Dasa gullá maid geavahit fágagiela barggadettiin ja go gulahallá ostiiguin, bargoustibiiguin ja eará ovttasbargoguimmiiguin.

Máhttit čállit

Máhttit čállit jo3 siste- ja guolguodjefágas mearkkaša čálalaččat plánet, ráhkadit minstariid, bargotevnnegiid, čilgehusaid ja válddahemiid ja geavahit duodjeterminologija. Dat mearkkaša maid dokumenteret ja árvvoštallat barggudis. Dasa gullá presenteret buktagiid ja bálvalusaid ja gulahallat ostiiguin, bargoustibiiguin, gálvolágideddjiguin, árbevierroguddiiguin ja eará ovttasbargoguimmiiguin.

Máhttit lohkat

Máhttit lohkat jo3 siste- ja guolguodjefágas mearkkaša ahte gávdnat ja árvvoštallát dieđuid fágagirjjálašvuođas ja iešguđet teavsttain, bargočilgehusain, sárgumiin, symbolain, govain ja govvidemiin. Dasa gullá maid dulkot dieđuid, reflekeret ja dahkat fágalaš jurdagiid oahpes ja amas fágačállošiid vuođul. De vel guoská dasa geavahit gálduid kritihkalaččat ja luhtehahti vugiin.

Máhttit rehkenastit

Máhttit rehkenastit jo3 siste- ja guolguodjefágas mearkkaša ahte ráhkadit minstariid, mihtidit, meroštit sturrodaga ja ávnnas- ja áigegeavaheami. Dasa gullá maid kalkuleret hattiid fitnodaga ja iežas buktagiin ja bálvalusain ja ráhkadit golahusmeroštusaid haddefálaldagaid oktavuodas.

Digitála gálggat

Digitála gálggat jo3 siste- ja guolguodjefágas mearkkaša viežžat ja gaskkustit dieđuid ja visualiseret ideaid. Dat mearkkaša maid bargat digitálalaččat buvttaovdánahttimiin ja duodjedesignemiin. Dasa gullá maid bargat fitnodaga ja iežas dujiid ja bálvalusaid golahusmeroštemiin ja márkanfievrrredemiin. Digitála gálggaide gullá árvvoštallat, gieđahallat ja buohtalastit dieđuid, leahkit gáldokritihkalaš ja čujuhit gálduide. Dasa gullá maid ovdánahttit ehtalaš dihtomielálašvuođa ja geavahit digitála árvvoštallannávcca ja čuovvut njuolggadusaid ja norpmaid.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan siste- ja náhkkeoduodjefágas

Gealbomihttomearit

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahpahalli galgá máhttit

- plánet, čadahit, árvvoštallat ja dokumenteret iežas barggud ja bargoproseassaid ja geavahit fágaterminologija barggus
- suokkardit sámi árbevierromáhttu ja álgoálbmotkultuvra ja geavahit inspirašuvdnan ehtalaš vugiin iežas hutkkálaš barggus ja go gaskkusta duoji
- suokkardit ja selvehit ávdnasiid iešvuođaid ja masa geavahuvvojit ja dan vuođul duddjot árbevirolaččat ja ovdánahttit dujiid
- válljet ávdnasiid eallišlájaja, agi, guolgga ja kvalitehta vuođul ja reflekeret makkárat náhkkeávdnasat leat iešguđetge jahkodagain
- geavahit lunddolaš navildanvugiid sisteráhkadeames

- neaskit ja dikšut náhkiid iešguđet vugiid mielde ja geavahit iešguđetlágan osttuid ja bárkkuid náhkkedikšumis ja reflekteeret movt proseassat váikkuhit ávdnasiidda
- geavahit riibadanvugiid, dipmadit ja vuoidat gápmasiid, náhkiid ja sisttiid
- geavahit árbevirolaš minstariid ja mihtidanvugiid go vadjá, ja vadjat osiid náhki mielde nu ahte seastá ávdnasiid ja vuhtiiváldá miehteguolggá, vuosteguolggá ja symmetriija
- goarrut árbevirolaš dujiid sisttis, gápmasiin ja náhkis árbevirolaš giehtasávnnjiiguin ja mášinsávnnjiin dárbbu mielde
- geavahit iešguđet digitála resurssaid ovdánahttit bargotevnnegiid, sárggastusaid ja modeallaid ja geavahit daid go hábme ođđa dujiid trendaid ja ođđa albmanahttimiid vuodul
- divvut, laktit, stuoridit ja duognat siste- ja náhkkebuktagiid ođđasit geavaheapmái
- geavahit árbevirolaš ja ođđa vugiid siste- ja náhkeávdnasiid ja dujiid vurkkodeamis
- buhtistit ja mátasdoallat iešguđet vugiid mielde siste- ja náhkeávdnasiid ja reflekteeret makkár vuohki váikkuha atnui ja bistimii
- válddahit funkšuvnna, kvalitehta ja bistima duodjebuktagiin
- meroštít áigegeavaheami ja hattit iežas buktagiin ja bálvalusain ja árvoštallat ávnnasgeavaheami, produktivitehta, márkánárvvu ja gánnáheami oktavuodaid
- geavahit iešguđet digitála resurssaid go márkánfievrrida ja vuovdá iežas ja fitnodaga mearkagálvvuid ja gulahallamis ostiiguin ja eará ovttasbargoguimmiiguin
- selvehit siste- ja guolggaduoji historjjá ja iešvuoda ja geavahit historjjálaš gálduid referánsan buktagiid buvttadeamis ja rekonstrueremis luotahahtti vugiin
- geavahit gustovaš njuolggadusortnegiid mat gusket dahkkivuoigatvuhtii iežas barggus ja reflekteeret gáldogeavaheami ja gáldočujhusaid
- válddahit iešguđet sámi duodjeorganisašuvnnaid ja -institušuvnnaid ovddasvástádussurggiid ja bargguid ja movt atnit ávkki dain, ja reflekteeret makkár rolla dain lea servodagas
- mátasdoallat mašiinnaid, reaidduid ja duodjebiergasiid ja geavahit daid dearvvašvuoda, birra ja bargosihkkarvuodanjuolggadusaid mielde
- bargat gustovaš njuolggadusortnegiid ja šiehtadusaid vuodul mat regulerejit bargodili, ja válddahit bargoaddi ja bargi geatnegasvuodaid ja vuoigatvuodaid
- geavahit heivvolaš suodjalanbiergasiid, buriid bargorutiinnaid ja válljet vuogas barganvugiid maid rievdadallá barggadettiin vai garvá noadđevigiid

Dađistaga árvvoštallan

Dađistaga árvvoštallan galgá veahkehit ovddidit oahppama ja loktet gealbbu. Oahpahallit čájehit ja ovdánahttet gealbbu jo3 siste- ja guolgraduodjefágas go sii geavahit máhtu, gálggaid ja kritihkalaš jurddašeami go galget bargobiháid čoavdit. Bagadeaddji galgá láchit dili vai oahpahallis lea mielváikkuheapmi ja oahppanmovtta oalgguhit iešguđetlágan bargguid bokte. Bagadeaddji ja oahpahalli galgaba ságastallat oahpahalli ovdáneami birra jo3 siste- ja guolgraduodjefágas . Oahpahallit galget beassat muitalit maid orrot máhttimin, ja beassat reflekteeret iežaset fágalaš ovdáneamis. Bagadeaddji galgá bagadallat viidáset oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahpahallit sáhttet geavahit bagadusa loktet iežaset gealbbu fágas.

Árvvoštallanortnet

Loahppaárvvoštallan

Ovdal fágageahččaleami galget buohkat geat eai leat čuvvon dábálaš oahppomannolaga, leat ceavzán čálalaš eksámena mii lea ráhkaduvvon fága oahppoplána vuodul. Eksámen ráhkaduvvo guovddáš ásašusain ja sensurerejuvvo báikkálaččat. Eksámenis ii galgga leat ráhkkanoassi. Jo3 siste- ja guolgraduodjefága oahpahus galgá loahpahuvtot fágageahččalemiin. Buohkat galget čađahit fágageahččaleami, mii galgá čađahuvtot guđa bargobeavvi sisa.